

ПРО ЛІТУРГІЮ

Божественна літургія – це найголовніше богослужіння Православної Церкви. Віряни збираються на літургію, щоб разом прославити Бога та причаститися Тіла і Крові Христових. Через Причастя ми поєднуємося з нашим Спасителем для того, щоб мати життя вічне, щоб наше життя було з'єднане з життям Ісуса Христа, Котрий воскрес із мертвих та переміг смерть.

Грецьке слово «літургія» взяте зі звичайної повсякденної мови. Воно означало будь-який громадський обов'язок, в якому брали участь усі вільні громадяни міста – чи то зведення мосту, чи то спорядження військового судна, чи влаштування гімнастичних ігор. Узявши це слово за назву свого богослужіння, давні християни акцентували на необхідності зібрання для спільної молитви та священнодійства всіх разом. Участь у літургії – не лише наше високе право, але й священний обов'язок. Перші християни щонеділі збиралися для того, щоб прославити Воскреслого Ісуса Христа та причаститися Його Тіла і Крові.

Священнодійство, яке відбувається на літургії, зветься грецьким словом *Євхаристія*, що буквально означає «подяка». Подячна молитва, виголошувана священиком, під час якої освячуються хліб та вино, є центральною частиною літургії. Це священнодійство називають словом «перетворення»: хліб та вино через дію Святого Духа стають Тілом та Кров'ю Христовими.

Причастя Тіла і Крові Христових невід'ємне від віри у Христа. В історії Церкви були часи, коли ще не були розвинуті богослужбові чини, богослов'я не заглиблювалося у складні питання віровчення, не скликалися Вселенські собори та не писалися збірки церковних правил, однак в історії Церкви ніколи не було часу, коли не здійснювалося б Таїнство Причастя.

Місце, де відправляється літургія

Божественна літургія відправляється зазвичай у церковній будівлі, смисловим центром якої є вівтар. За особливих обставин літургію може бути відправлено у будь-якому місці, де зібрані віряни, однак навіть у такому разі необхідними є предмети, що будуть використані як престол та жертovníк.

Престол розміщений у центрі вівтаря. У молитвах літургії, які ми далі будемо

розглядати, престол називається «жертвником», тому що на ньому приноситься Богові «безкровна жертва» – хліб та вино, Тіло і Кров Спасителя. Престол іще називають «трапезою» – тобто обіднім столом, адже Євхаристія – не що інше як наша участь у Тайній вечері, яку Господь розділив зі Своїми учнями.

На передній частині престолу посередині лежить прикрашене **напрестольне Євангеліє** – головна богослужбова книга, яку читають за літургією. Євангеліє містить оповіді про життя, проповідь, розп'яття та воскресіння Ісуса Христа, написані Його учнями-апостолами або з їхніх слів. Під Євангелієм у згорнутому вигляді знаходиться **антимінс** – квадратний плат з часткою мощів святого, підписаний єпископом (докладніше про антимінс ми говоритимемо далі). У центрі престолу – лампада, за нею – **дарохранильниця**. Дарохранильницю зазвичай виготовляють у вигляді невеличкої церкви, в основі якої є маленька шухляда для зберігання запасних Дарів. Часточки Тіла Христового у висусшеному вигляді зберігають у церкві впродовж усього року для причащення хворих у ті дні, коли не правиться літургія. Під час відправи літургії на престол також ставлять свічки, а за престолом запалюють лампади на **семисвічнику**. Красиво прикрашений семисвічник є символом дерева, райського саду. Семисвічник у богослужбовий

вжиток був уведений ще в Старому Завіті, в Єрусалимському Храмі.

У лівій частині вівтаря розташований іще один столик, який називають **жертovníком**, а в богослужбових книгах він зветься «предложенням». Тут готують дари для літургійної відправи: особливим чином виймають часточки із **просфор**, поминають живих та спочилих. Просфора, що буквально означає «приношення», – це невеличкий круглий пшеничний хлібець для богослужбового вжитку, випечений із квасного тіста на воді. Просфора складається з двох частин: більш товста основа та вершечок. На печаті зверху просфори зображають хрест, перші літери імені Божої Матері або когось із особливо шанованих святих.

Перед початком літургії на жертovníку стоять приготовані **дискос** та **чаша**. Дискос – це металеве блюдо на невисокій підставці, на яке кладуть хліб для Тіла Христового та часточки з інших просфор. У чашу наливають вино, яке стане Кров'ю Христовою. Крім того, на жертovníку перебуває **лжиця** – металева ложечка для причащення вірян, та **копіє** – двогострий у вигляді спису ніж для вирізання часточок із просфор.